

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

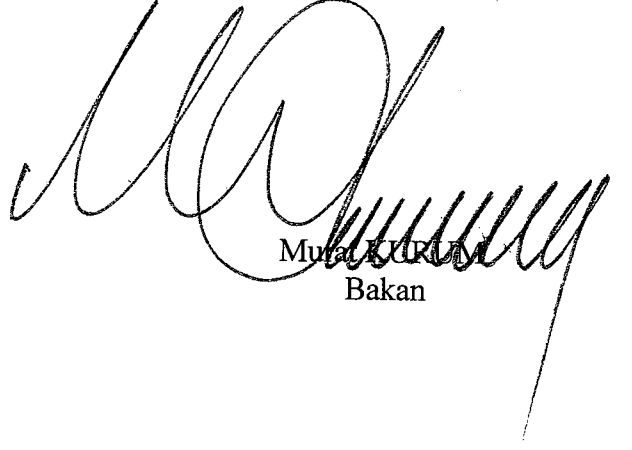
Sayı :30824082-610-13146504
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

28 Temmuz 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önerelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat ULUSOY
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

7/24516
SK 118

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU'NUN
TBMM 7/24516 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

Marmara Denizi'nde 2021 yılında yoğun şekilde görülen müsilaj sorununun yeniden ortaya çıktığı, deniz suyu sıcaklıklarının artmasıyla birlikte felaketin büyüyeceği konusunda uzmanlar uyarılarda bulunmaktadır.

Çok sayıda sanayi tesisinin Marmara Denizi etrafında bulunması, yetersiz arıtma sistemleri, kimyasal gübrelerin nehirlerle sızması, yoğun nüfus, duyarsız rant politikaları gibi sebepler ekosisteme zarar vermekte ve müsilaja neden olmaktadır. Müsilaj da ekosistemi daha fazla bozarak, denizlerdeki canlıları, biyoçeşitliliği ve insan sağlığını tehdit etmektedir.

Bu bağlamda;

1-2021 yılında açıklanan Marmara Denizi Eylem Planı kapsamında hangi somut önlemler alınmıştır, bu önlemler hangi aşamadadır ve belirlenen hedeflere ulaşılabilmiş midir?

2-Marmara Denizi'nde görülen müsilaj sorunu için ne tür çalışmalar yapılmaktadır? Yeni bir eylem planı veya uzun vadeli stratejiler hazırlanmakta mıdır?

3-Müsilajın önlenmesine yönelik olarak yerel yönetimlerle iş birliği içinde yürütülen projeler var mıdır? Varsa bu projelerin kapsamı ve bütçesi nedir?

4-Marmara Denizi'nde su kalitesinin izlenmesine yönelik düzenli ölçümler yapılmakta mıdır? Son üç yıla ait su kalitesi verileri nasıldır?

5-Marmara Denizi'ne atık bırakan işletmelerin takip edilmesi ve denetlenmesi konusunda bakanlığınızca ne tür çalışmalar yürütülmektedir? Tespit edilen ihlallere yönelik hangi yaptırımlar uygulanmaktadır?

CEVAP

1-Müsilajın kontrol altına alınması ve giderilmesine yönelik olarak noktasal, yayılı kirleticiler ile deniz içi faaliyetlere yönelik tedbirleri içeren 22 Maddeden oluşan Marmara Denizi Eylem Planı Bakanlığımız koordinasyonunda üniversiteler ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğiyle hazırlanmış ve 06.06.2021 tarihinde Marmara Denizi'ne kıyısı olan tüm illerin üst düzey yöneticileri ile imza altına alınarak kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Eylem Planı, Marmara Denizinin koruma alanı ilan edilmesi, müsilajın bilimsel temelli yöntemlerle tamamen temizlenmesi, atıksuların ileri biyolojik arıtım yapılmaksızın Marmara Denizi'ne deşarj edilmemesi, atıksu deşarj standartlarında kısıtlamaya gidilmesi, arıtılmış atıksuların mümkün olan her yerde yeniden kullanımının arttırılması, Marmara Denizi'ne gemilerin atıksularının boşaltılmasının önlenmesi, tersanelerde temiz üretim tekniklerinin yaygınlaştırılması, alıcı ortama deşarj yapan atıksu arıtma tesislerinin 7/24 online izlenmesi, Bölgesel Atık Yönetimi Eylem Planı ve Deniz Çöpleri Eylem Planının hazırlanması, iyi tarım ve organik tarım uygulamaları ile basınçlı ve damlama sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması, zeytin karasuyu ve peynir altı suyu kaynaklı kirliliğin önlenmesi, Marmara Denizi'ndeki tüm hayalet

ağların temizlenmesi, soğutma suları ve termal tesislerden oluşan sıcak suların Marmara Denizine etkilerinin azaltılması hususlarını içermekte olup, 2025 yılı başı itibariyle Marmara Denizi Eylem Planı'nda yer alan 22 eylemden 19 tanesi tamamlanmıştır.

Söz konusu eylem planı kapsamında çalışmaları devam eden eylemler ise aşağıda yer almaktadır.

EYLEM 5: Atıksu Arıtma Tesisleri: Mevcut atıksu arıtma tesislerinin ileri biyolojik arıtmaya dönüştürülmesi,

EYLEM 9: Kamu-Özel Sektör İşbirliği: Atıksu Arıtma Tesislerinin yapımı ve işletilmesini çok daha kolay hale getirmek için kamu-özel sektör işbirliği modellerinin hataya geçirilmesi,

EYLEM 15: Yayılı Kaynaklar: Dere yataklarına yapay sulak alanlar ve tampon bölgelerin oluşturulmasıdır.

2-Marmara Denizi Havzasındaki müsilaj sorunu sonrasında noktasal, yayılı kirletici kaynakları ile denizcilik faaliyetleri sonucu oluşan kirliliğin giderilmesi maksadıyla gerçekleştirilen çalışmalar tüm kurum ve kuruluşların katılımı ile hazırlanıp onaylanan Marmara Denizi Eylem Planı ve Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planı (2021-2024) çerçevesinde yürütülmektedir.

Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planında yer alan "6.2.1.1.Marmara Deniz Havzası Çevresel Göstergeler Kitapçığının yıllık olarak yayınlanması" alt faaliyeti çerçevesinde; yapılan çalışmalar sonrasında kurum ve birimler tarafından iletilen veriler doğrultusunda oluşturulan 7 ana başlıkta 19 adet çevresel göstergesi içeren "Marmara Denizi Havzası Çevresel Göstergeler Kitapçığı" Bakanlığımız web sayfası Eğitim Yayın Projeler bölümünde Yayınlar başlığı altında yayınlanmaktadır.

Marmara Deniz Havzası Çevresel Göstergeleri yayını, Marmara Denizi'nde yoğun bir şekilde görülen müsilaj kirliliğinin sebeplerinin ve sonuçlarının anlaşılması, Marmara Deniz Havzası'nı daha iyi çevresel duruma ulaştırmak için yapılan çevre politikalarının sonuçlarının izlenebilmesini amaçlamaktadır.

3-3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanuna EK MADDE 3(15 Haziran 2022 tarihli ve 31867 sayılı Resmi Gazete) ilave edilmesi ile atıksu arıtma tesislerinin inşa ve/veya işletmesinin kamu özel sektör işbirliği modelleriyle gerçekleştirilebilmesi amacıyla ülkemizdeki belediyeler için alternatif bir finans modeli oluşturulmuştur. Düzenlemeye ait alt mevzuat hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

2021 yılından itibaren atıksu arıtma tesislerinin yapımı ve işletilmesine ilişkin Marmara Denizi havzasında her il özelinde Belediye Başkanlıkları ve Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlükleri ile ilgili tüm hususların detaylı olarak istişare edildiği birçok toplantı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantılara ilişkin bilgileri içeren liste aşağıda verilmektedir.

- a. 23 Şubat 2022 tarihinde Marmara Denizi Eylem Planı İstanbul il değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiş, kısa ve uzun vadede atılması gereken adımlara ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.
- b. 24 Mayıs 2022 tarihinde İstanbul'da yer alan atıksu arıtma tesislerinin arıtma metodlarının yer, teknoloji ve finansman konularında değerlendirilmesi, konudaki güçlüklerin ve çözüm önerilerinin ortaya konması amacıyla İstanbul Atıksu Altyapı Çalıştayı gerçekleştirilmiştir.
- c. 01-03 Şubat 2023 tarihleri arasında Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planında belirlenen faaliyetlerden sorumlu ve ilgili kurum/kuruluşlar tarafından yürütülen çalışmalarda gerçekleştirilen durumlarının değerlendirilmesi amacıyla Marmara Denizi Havzasında yer alan 7 ilde Eylem Planı il değerlendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir.

- d. 14 Ağustos 2024 tarihinde İstanbul, 23 Aralık 2024 tarihinde ise Bursa, Kocaeli, Balıkesir, Tekirdağ, Yalova ve Çanakkale illerindeki atıksu arıtma tesislerinin ileri biyolojik arıtmaya dönüştürülmesi, kapasite artırımları ve gerekli revizyonlarına yönelik çalışmalar detaylı olarak ele alınmış bu kapsamda yer tahsisi, imar planları ve finansman sorunları gibi konular il bazında değerlendirilerek çözüm önerileri sunulmak amacıyla toplantılar gerçekleştirilmiştir.
- e. 12-13 Şubat 2025 tarihlerinde İstanbul'daki ileri arıtmaya dönüştürülmesi gereken tüm ön arıtma tesislerinin yer seçimleri, teknoloji alternatifleri ve finansman ihtiyaçlarına dair mevcut sorunların ele alınarak, çözüm yollarının belirlenmesi ve uygulamaya yönelik somut önerilerin geliştirilmesi amacıyla Bakanlığımız, İSKİ Genel Müdürlüğü ve akademisyenlerin katılımıyla İstanbul'da bir toplantı gerçekleştirilmiştir.

4-Bakanlığımız tarafından, müsilaj oluşumu sonrasında yayınlanan “Marmara Denizi Eylem Planı” çerçevesinde “alıcı ortama deşarj yapan atıksu arıtma tesislerinin tamamı 7/24 online izlenecek, Marmara Denizi'ndeki 91 izleme noktası 150'ye çıkarılacak” eylemi, kapsamında Bakanlığımızca faaliyetler yürütülmüştür.

Müsilaj sonrası Ulusal Deniz İzleme Programı (DEN-İZ) ve MARMOD FAZ II Projesi çalışmaları bu konuya yoğunlaştırılmış, müsilajın etkilerinin ve tetikleyen faktörlerin ortaya konulması için, Marmara Denizindeki izleme nokta sayısı 150 istasyona çıkarılarak araştırmalara başlanılmıştır. Ayrıca Marmara Bölgesinde yer alan arıtma tesislerinden düşük debili olanlar için gerekli mevzuat yayınlanmış, bu tesisler mevcut SAİS Sistemine dahil edilerek on-line izlenen tesis sayısı 245'e ulaşmıştır.

Marmara Denizi'nin özellikle yaz ve sonbahar dönemlerinde ara ve alt tabakasında çözünmüş oksijen azalması olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda Bakanlığımız tarafından, ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü ile ilk olarak 2017 yılında Marmara Bütünleşik Modelleme Sistemi Projesi (MARMOD) başlatılmıştır. MARMOD FAZ II Projesi (2021-2023) ile birinci aşamada geliştirilen tek boyutlu modelin, yeni veri ve gözlemler ile üç boyutlu bir modele dönüştürülmesi, iyi kalite deniz ekosisteminin Marmara'da tekrar gelişmesine imkan sağlayabilecek kara kökenli besin yüklerinde kademeli olarak azaltım hedeflerinin ortaya konulması ve Marmara Denizini gerçeğe yakın simüle eden "Dijital İkiz"in ilk versiyonunun oluşturulması hedeflenmiştir. MARMOD ile Marmara Denizimizi gerçeğe en yakın şekilde simüle eden senaryolar yardımı ile iyi kalite deniz ekosisteminin Marmara Denizi'nde tekrar gelişmesine imkân sağlayacak eylemleri ortaya koyarak, Marmara Denzine giren kirlilik yüklerini kademeli olarak azaltılması sağlanabilecektir.

5-2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna istinaden çıkarılan mevzuatlar kapsamında Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından ani, birleşik ve şikayet üzerine denetimler yapılmakta olup 2872 sayılı Çevre Kanunu'na aykırı faaliyet gösteren veya kirliliğe sebebiyet verdiği tespit edilen kurum, kuruluş ve işletmelere, 2872 sayılı Çevre Kanunun 20. Maddesine göre idari yaptırımlar uygulanmaktadır. Marmara Denzine kıyısı olan tersaneler de Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatınca denetlenmektedir.

Çevre Kanunu'nun 12. Maddesi kapsamında da Gemilerden Kaynaklanan Deniz Kirliliğinin Önlenmesi Kapsamında deniz kirliliği denetimine yönelik Denizcilik Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığına, Türkiye Çevre Ajansına yetki verilmiştir.